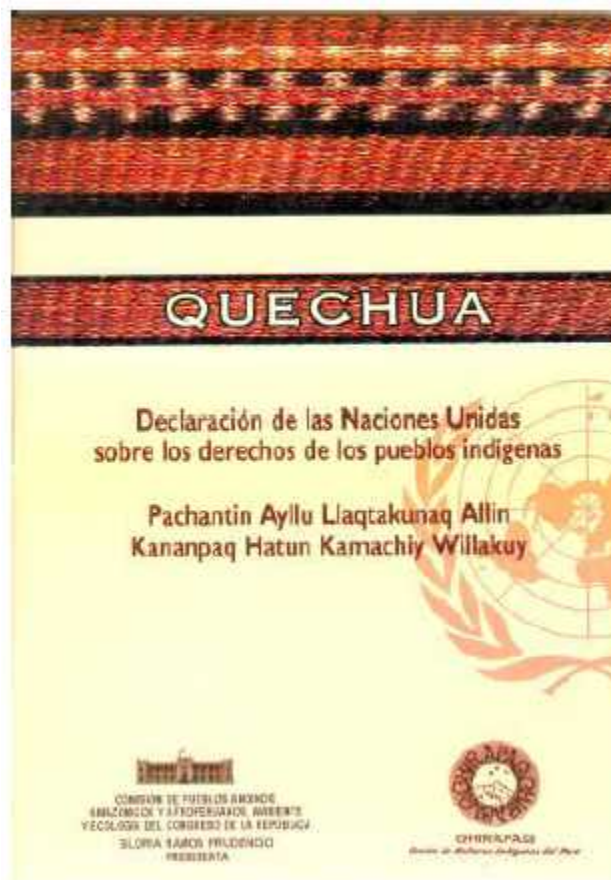

Declaración de las Naciones Unidas sobre los derechos de los pueblos indígenas

- quechua (runa simi)-

Declaración de las Naciones Unidas sobre los derechos de los pueblos indígenas Pachantin Ayllu Llaqtakunaq Allin Kananpaq Hatun Kamachiy Willakuy

Lima: Congreso de la República-Comisión de Pueblos Andinos, Amazónicos y Afroperuanos, Ambiente y Ecología : Chirapaq, Centro de Culturas Indígenas del Perú, 2007, 38 p.

Ed. sp-qu

Depósito Legal: 2007-11799

Traducción:

Noemí Vizcaro Traductora en quechua del Congreso de la República Presidenta de la Academia Mayor de la Lengua Quechua Regional Lima

Naciones Unidas Asamblea General

Distr. Limitada

12 de septiembre de 2007

Español

Original: inglés

Soqta chunka pusaqniyoq hoq ñeqe huñunakuy

68° Chikallanmama rimay

Runaq Allin Kananpaq Hatun Kamachiyman Willakuy

Alemania, Bélgica, Bolivia, Costa Rica, Cuba, Dinamarca, Ecuador, Eslovenia, España, Estonia, Finlandia, Grecia, Guatemala, Hungría, Letonia, Nicaragua, Perú, Portugal y República Dominicana: Manaraq kamachiy "*Declaración de las Naciones Indígenas sobre derechos de los pueblos indígenas*" nisqa willakuyman hina

Hatun Huñunakuy,

Yuyanchaspa "del *Consejo de los Derechos Humanos*" nisqa pachantin Ilaqtakunapa runaq allin kananpaq hatun kamachiy, 29 p'unchay inti raymi killapi 2006 watapi, sut'incharan qelqata "*Declaración de las Naciones Unidas sobre derechos de los pueblos indígenas*" ayllu runaq allin kananpaq hatun kamachiy willakuykuna

Yuyaspa 61/178, 20 kamachiyta, poqoy raymi killapi 2006 watapi. willakusqanta hoq kausaypaq kay Declaración" nisqatakay "Declaración" nisqa willakuy hoq hamuq p'unchaykunapi qhawakunapaq, hinaspapas chaypaq aswan p'unchaykunapi ichaqa tapuykunata ruwaspa. khunan yuyakun soqta chunka hoqniyoq kay huñuy manaraq tukukuyninpi tukuyta.

Sut'inchan "*Declaración de las Naciones Unidas sobre los derechos de los pueblos indígenas*" nisqa ninsqa hatun kamachiy willakuykunata kay "anexo" nisqa yapa qelqapi kasqan hina.

YAPA

Pachantin Ayllu Llaqtakunaq Allin Kananpaq Hatun Kamachiy Willakuy

Apasqa llapa huñunasqa llaqtakunaq yuyayninwan hinaspa ruyayninwan, allin iñiywan llapa suyukuna ruwaypi hunt'ayninpi "Carta" nisqa qelqa rimay.

Sut'inchaspa llapan "indígenas" nisqa ayllu llaqta kikin kasqankuta hoq llaqtakuna hina, hinallataq llaqtakuna hoq neray kausaynin allaukanta reqsispa, chaymantapas paykunapura hoq neray kausayninku yupanchasqankuta.

Allinkaspa llapa llaqtakunaq kausayninwan yapasqankuta runayachiykuwan hinaspa yachaytarpuyninkuwan chaykuna kaspas teqsimuyuqpa qhapaq kaynin.

Chaymantapas allinkaspa llapa llaqtakunaq yuyay yachayninkuna, kamachi yachayninkuna hinaspa ruwasqakunapi kallpachakuspa mana t'aqanankupaq llaqta runakunata, hoq neray llaqtamanta, sana, apu yuyayniyoq, ayllu utaq hoq yuyal yachayniyoq, kanku t'aqaq, yuyay pallqo, manan chaninchaqa paqtay, sumaqa kausaypi hayratasqa hinaspa runa kausayninpaq mana chanin.

Cheqanchaspa, allaukankuta, "indígenas" nisqa ayllu llaqta runakuna qespisqa kanankuta ima t'akaymantapas.

P'itiqyasqa "indígenas" nisqa ayllu runa llaqtakunaq pasaq kausaypi ñak'arisqankumama, sarunchasqa, chajra allpanku, panpanku hinaspa kayninkupi hark'asqa kasqanku rayku hinallataq runa kayninkupi mana wiñaq atiyininku kasqankuman hina.

Yuyaspa yupanchaqa kanankuta. "indígenas" nisqa ayllu llaqta runaq allaukan kananpaq, ayllu llaqta runa kayninkuman hina, suyu kamachiykuna, musikuykuna hinaspa kikin kausayninkupaq chaymantapas yachaytarpuyninku hina, apu yuyayninkuman, qhepapi kausayninkuman hinaspapas imayna kausayninku qhawaspankuman, satawanqa allpankumanta, llaqtakumanta hinaspa kayninkumanta.

Yuyaspallaqtaq osqay yupanchasqa hinaspa "indígenas" nisqa ayllu llaqta runakunaq allaukankuta qhawarispas imaymana hawa llaqtakunawan rimay qelqakunapi, willakuykunapi churasqa kaqtin.

Kusikuspa llapan "indígenas" nisqa ayllu llaqta runakuna huñunakuspa wiñanankupa kallpachakuyninta llaqta kausayninpa, musikuy, runa kausayninpi hinaspa yachaytarpuyninkuwan, pasaqpaq manaña t'aqasqa, ñitisqa maypipas kakankupaq.

Mat'iqmaspa "indígenas" nisqa ayllu llaqta runakunaq kausaynkinku paykunapuni qhaswasqa kayninta astawan allpankumanta, panpankunamanta hinaspa kayninkunamanta chayman hina kamay wasinkuna, kausay yachayninkuna hinaspa llapa qhepamanta kausasqanku wiñananpaq yuyayninkuman hina hinaspa munasqankuman hina.

Unanchaspa llaqta runaq wñanapaqqa yupanchasqa kanan yachayninku, yachaytarpuyninpi hinaspa imayma ruwayninkupi llaqta runa kausayninkuman hina ichaqa k'apaq wiñaypi hinaspa pacha, kayninkuta allinta qhawarispa.

Kutichispa "indígenas" nisqa ayllu llaqta runakunaq allpakuta hinaspa panpankuta qasi kausayman, ñaupariyman, hinaspa musikuy wiñaykunaman hinaspa runa kausaykunaman, kusa yuyaypi, hinaspa teqsimuyuntinpi suyukuna llaqtakuna reqsinakusqa kusa kausaypi.

Reqsispa sapanka suti ayllukunaq hinaspa "indígenas" nisqa ayllu llaqtaq kausayninta hinasapas churiyasqankuq sumaq uywayninman, yachachiyninman hinaspa allin kayninta qhawarispa, ichaqa erqeqkunaq allaukanmanta kamachiyninkunaman hina.

Unanchaspa hawa llaqtakunawan rimay qelqakuna ruwasqa, utaq imaymana yuyaykunapas, kanku aswan yuyaysapawan qhawana chayraykun llapa hawa llaqtakuna qhawasqa kanan.

Hinallapaqmi qhawasqa "tratados, acuerdos y demás arreglos" nisqa hawa llaqtakunawan qelqa rimaykuna, rimaykuna hinaspa hoq allchaykunapas qayllanpin suyukunawan runa ayllukunaq llaqtanwan akkin kausayninkupas rimanayukuspan kallpachasqa kanku.

Reqsispa "Carta de las Naciones Unidas, Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales hinaspa Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos (1)" nisqa rimay qelqakuna, chaymantapas "Declaración y el Programa de Acción de Viena(2)" llaqtakunaq allaukankumanta, hinaspa mana piqpa muchusqa llaqtanpi llaqta kausayninkuta wiñaspa musiyininkupi, kayninkupi hinaspa yachayninkupipas.

Ichaqa manan kay qelqapi churasqaqa runa llaqta ayllunku allaukanman hina kausaynin muchischisqa kamanchu, ichaqa hawallaqtakunaq qelqa apusiminkunaman hina.

Kay qelqa Kamachi apusimi willakuyninqa astanwanmi k'apaq "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq kausayninpaq yanapanqa, ichaqa paqtachaypi, llaqta kamachiypi, runaq kausaynin yupanchaypi, mana k'aqanakuypi hinaspa allin iñiyman.

Llapa suyuta yuyayninman churaspa ayllu llaqtakunapaq ruwaykuna huntanankupaq hawa suyukuna kamachikusqankuman hina, astawanqa runaq

kayninta allaukaspa ichaqa "indígenas" nisqa runa ayllu llaqtakunata tapuspa hinaspapas paykunawan llank'aspallataq.

Astawan ruwayqa "Naciones Unidas" nisqa llank'aqpan sinchi aswan yanapaq kayninpi hinaspapas aswan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukan qhawaraq kayninpi,

Unanchaspa, kay "Declaración" nisqa willakuy mosoq hinaspa sinchi qhawana qelqa kayninta, ayllu llaqtakunaq allaukakuna hinaspa qespiyninkuna "Naciones Unidas" nisqa ruwayninpi aswan llank'ana.

Reqsispa hinaspa reqsispa ayllu llaqta runakuna "indígenas" nisqa allaukanmi mana t'aqasqapi llapan runa kayninku rayku llapan allaukayoq hawa suyu llaqtakunaq nisqan hina, hinaspa sapanchasqa runan hinapas huñuyipi kausayninpiipas, chayman hinan allin kausayninpas llaqtakuna hina sumaqta wiñarispas.

Reqsispallataq sapanka "indígenas" nisqa ayllu llaqtakuna hoq neray kausasniyoq kasqanku ichaqa sapanka layllu llaqtakuna hoq neray kausayninman, chaymantapas qhepa ñaupas kausayninman hinaspa Kausay yachayninkunaman hina.

Yupanchaypi willakun "Declaración de las Naciones Unidas" nisqa llaqtakuna huñunasqa "pueblos indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukankumanta, chay willakuymi kay qelqapi willasqa kashian, llapa runaq numanpi kasqan hina yanapakuspa hinaspa yupanchasqapura kaypi:

I Patmi

"Indígena" nisqa ayllu runakunaq allaukanmi runa kayninku rayku llapan teqsimuyu runakuna hina kausaynin ichaqa llapan qespiqaynikunawan qelqa "Carta Magna de la Naciones Unidas" Pachantin llaqtakunapa "derechos Humanos" nisqa Runaq allin kausayninpaq Hatun Kamachiy hinaspa Hawa llaqtakunaq runaq allin kausayninpaq Hatun Kamachiyman hina.

2 Patmi

Llaqtakuna hinaspa ayllu runakuna qespiqasqa hinaspa hukaraq runakuna hina kikillan qhawasqa kanku hinaspa allaukayonkunpas, hianspa allaukanmi mana t'aqasqa kayninman ayllu runa kasqanku rayku utaq "indígena" nisqa kasqanku rayku.

3 Patmi

Llaqta ayllu "Indígenas" nisqaqespiqasqa yuyayninku rayku runaq allaukanmi kayninkuman mana pi muchusqa qespiqasqa kausaynin hianspa llank'andinwan maskhaspa wiñayninkuta, musiyininkuta, runa masinkuwan kausayninkuta hinaspa Kausay yachayninkutapas.

4 Patmi

Llaqta ayllu Indígenas nisqa runakunaqa qespisqa yuyayninku rayku allaukayuqmi kikinllankumanta llaqta kausayninku ajllayta ichaqa llaqtanku ukhupi hinaspa ayllunkupipas, chaymantapas mana ima muchuchiypi musiyininku tariyta kikin mana piman willaspa kasanankupaq.

5 Patmi

Llaqta ayllu "Indígenas" nisqa runakunaqaq allaukanmi Kamayoq wasikuna, paqtay, musiy runa kausay hinaspa kausay wachay llank'ay wasinkuna kamaspa kallpachayta, ichaqa allaukankupitaqmi munasqanman hina atinkun suyuq kausayninpi, musiyinpi hinaspa Runakunaq kausayninpi kaytapas.

6 Patmi

Llapa "Indígena" nisqa llaqta ayllu runan llaqtayoq kay allaukayoq.

7 Patmi

1. "Indígena" nisqa llaqta ayllu runankunaq allaukayoqmi kausayman, k'apaq kurkubnman (sic.) hinaspa yuyayninman, qespisqa kayninman hinaspa runa kaynin waqaychasqa kayninman.
2. "Indígenas" nisqa llaqtakunaq allaukanmi huñunasqa kausayninman qespisqa, thaj, allin waqaychaypi ichaqa hoq neray llaqtakuna hina, manan pipas runaqolluchiyta atinkuchu hinspa ima muchuchiytapas chayman yapakullantaqmi erqenku manan atinkucho apayta hoq ere huñusqakunamanta hoq huñuyman astay.

8 Patmi

1. "Indígenas" nisqa llaqtakuna hinaspa ayllu runakunaqpas allaukayninmi mana kikin kausay yachayninku pipas qolluchinanman.
2. Suyukunan churananku imanatas mana ñak'arinankupaq hinaspa chaninchanankupaq:
 - a) Llaqtakuna hinaspa runankuna kikin kasqankumanta kausayninkumanta muchiychiysqa kaqtinku.
 - b) Allpanku qhatusqankumanta, llaqtankuta hinaspa kikin kausayninkunata.
 - c) Mana munashiaqtinku llaqtakuna astasqa kaqtinku, utaq mayqen allaukanku sarunchasqa kaqtinpas.
 - d) Mana munashiaqtinku hoq huñuypi llaqta runakunata huñuy.
 - e) Mast'arispas t'aqanakuykunata ayllu runa kasqanku rayku, utaq hoq neray yuyayniyoq kasqanku rayku.

9 Patmi

Llaqtakuna hinaspa "indígena" nisqa ayllu llaqta runakunanq allaukanmi kikin ayllu llaqtayoq utaq suyuyuq kaynin, imayna kausayninkuman hina hinaspa kayninkuman hina ayllunkupi utaq suyunkupi. Manan chay rayku t'aqasqa kankumanchu chay allaukankupi.

10 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allpankunata hinaspa panpankunata qechuita atinkuchu. Manallaqtami atikunchu mana munashiaqtinku hoq panpakunaman astayta. Qespisqa munayninku willakuypin ima astakuypas kanman, ichaqa allin willasqaraqmi kananku "indígenas" nisqa ayllu runakunaqa, chaymantapas astanankupaqqa ñaupaqtan qolqeta chaskinanku manaraq kuyurishiaqtinku ichaqa yuyayninpi kanallanmi ichapas ayllunman hayk'aqllapas kutiy.

11 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi aswan kallpachaypi hinaspa ñaupá kausayninkuman, hina yachayninkuman ima kausaynin. Chaypin kashian paqtachay, amancay hinaspa wiñachiy quepa khunan hinaspa hamuq kausayninkutapas chaymantapas pepa kausaypi llut'aykunata wasipi kausaypaq imaymana kayninkunata, qelqankunata, apukunanta, yachaywan ruwayninkunanta, imaymana sumaq qhawanakuna hinaspa willaykuna harawikunatapas.
2. Suyun allinta osqay allchanan ima ruwasqantapas, chay allchaypin yachayniyoq kausayninkuna, hamut'asqakuna, apu yuyaynincuna; nunayninkumanta yachayninku quechusqankuta muchuchispa mana qespi kamachiyinkuta, kausayninkuta imaymana yachaytarpuyninkuta sarusqanku kutuchiyta.

12 Patmi

1. Patmi "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi ruway, wiñachiy hinaspa yachachiy qhepa kausayninkunata, hina yachayninkuta hinaspapas nuna hinaspa apu wasinkunata, hinaspa yachaytarpuyninkunata hinaspa chaykunaman haykuytapas; hap'iyta alli kaypaq hinaspa qhawaspalla imaymana kayninkunata chay apu muchayninkupaq chaymantapas hawa llaqtapi kaqkunatapas yapamanta suyunkuman kutichiyman.
2. Suyukunan yanapan hawa llaqtakunapi apu muchaylam kikin llaqtanman kutinanpaq chaymantapas ayakuna kutimunapapas paqtayman hina ch'uya hinaspa kusa ruwaykunapi chay ruwaykunaqa "indígenas" ayllu llaqtakunawan kusawanmi ruwananku.

13 Patmi

1. "Andinos" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi kallpachay, ruway, yanapay, saqey hamuy runankunanman qhepa kausayninkuta,

rimaynincuta, willakuyninkuta simichaykuykunata, hamut'ankunata, imayna qelqa ñawichayqap qelqata.

2. Suyukunan aswan allinkunata ruwanan allaukankuna rantinkasqa kananapaq hinaspapas "indígenas" nisqa ayllu llaqtakuna kausaynikuta. yachachinankupaq "políticas" nisqapi, "jurídicas" nisqa patachaykunapi hinaspa "Administrativas" nisqa llaqta kausaynikunapi, chay ruwaypaqtaq churananku t'ijraqkuna yachaqta hinaspa hoq ruwaykunatapas.

14 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi yachay wasinkuna allin yachachiyninkuta qhaway, ichaqa kikin llaqtaq rimayninkupi, kikinku yachasqankuman hinapuni.

2. "Indígenas" nisqa ayllu llaqta runakunaq, aswanqa indígenas" nisqa erqenkunaq allaukan llapan "niveles" nisqa yachaykunaman mana t'aqasqa yachananman.

3. Suyukunan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunawan kusqa aswan allinkunata ruwananku "indígenas" nisqa runa ayllukuna, aswantaq erqenkuna, hawa ayllukunapi tiyaqkunapuan yachaywasikunaman haykunankupaq ichaqa llaqtanku yachayninman hinallapauni.

15 Patmi

1. "indígenas" nisqa allaukanmi roq'a kaynin, askha yachaytarpuyninkuman, pasaq ruwayninkuman, quepa kausayninkuman, paupaqpaq yuyayninkuman, caimán hina llaqtaq yachay wasinkunapi yachachisqa kanankupaq hinaspapas willakuy mast'ariykunapipas.

2. Suyukunan "indígenas" aswan allinkunata ruwananku, "indígenas" nisqa munaq ayllu llaqtakunata tapusqa ayninankuspa "indígenas" nisqa ayllupura wakinkunawanpas allin kausayninkupaq.

16 Patmi

1. "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi kikinkuq willakuynin mast'ariy rimay siminkunapi chaymantapasmana "indígenas" nisqa wakin willanapaq mast'ariykunapanpas atinkun chayayta mana ima t'aqaypi.

2. Suyukunan "indígenas" aswan allinkunata ruwananku. chay llaqtaq willakuy mast'ariqninkuna ayllukunaq kausayninta yupanchaspa willakuykunata qespiypi kausayninkuman hina mast'arinankupaq.

17 Patmi

1. Runakuna hinaspa "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi llapa allaukanku qayllaypi kausay hawa suyu llaqtakunaq kikin llaqtankuq ima llank'aqkunaq allaukaman hina.

2. Suyukunan, "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunata anynikuspanku, "indígenas" nisqa erqekuna mana qolqeta maskhachinankupaq hinaspapas

mana llank'achinankupaq erqekunaq kausayninta utaq yachayninkuta mana allinman churaspa, utaq qhali kayninkuta wiñayninkutapas maqlluchispa. yuyayspa wawa kayninkuta hinaspa yachayninkuta allaukankunata yupanchaspa.

3. "Indígenas" nisqa ayllu llaqta Runakunaq allaukanmi, llak'anakunapi, hoq ruwaykunapi utaq qolqe musiy chaskiyinpi ama t'aqasqa kayman.

18 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi llapan allaukanku upanchaykuna qhawanankupaq hinaspapas chaymanta rimanankupaqpas, ichaqa ruwayninkunaman hina ajllasqa runanku simiwan, hinaspapas kacachiq wasiykunata kausasqallata hap'iytapas.

19 Patmi

Suyukunan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunata aynikuspa hinaspa allin iñiyinikupi yanapaspanku hatun kamayoq wasiykunata atinku allinta yuyayspanku ima kamachiykunatapas chaskiyta atinku, ichaqa qespisqa munayninkutapunin qonanku, ñaupaqtaqa allin willasqa kananku.

20 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunanaq allaukanmi hap'iy hinaspa wiñachiy "sistemás o instituciones" nisqa "políticos, nisqa llaqtaq kamachisqanta, "economicos" nisqa musiyanta, hinaspa "sociales" nisqa runa kausayninkumanta, k'apaq allin mikhusqa wiñariyninkupi kausanankupaq hinaspapas ayllunku kausayman hinallank'ay musiykuna qolqe tarinankupaq utaq hoq Yeray kausaykuna maskhanankuta yupanchaspa.

2. "Indígenas" nisqa wajcha mana kaqniyoq ayllu llaqtakunaq allaukanmi chaninchasqa hinaspa yupanchasqa kayman ichaqa k'apaq kaypi.

21 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi, mana ima t'aqapi, musiyininku hinaspa kausayninku aswan allinpi kakanpaq, chay pin, yachay, llank'ay, aswan yachaychiy llank'ayninkupaq, wasinku, ch'aj, qhali hinaspa allin runaq kausayninman.

2. Suyukunan "indígenas" aswan allinkunata ruwananku, atikuqtin aswan allin kamachikunata musiyininku hinaspa kausayninku astawan alliyayanapaq. Ichaqa astawansis qhawakunqa paya machukunaq, warmikunaq, wayna sipaskuna, erqekunaq hinaspa mana kikinkumanta kausay atiqkunatapas.

22 Patmi

1. Astamani paya machukunaq allaukankunata, sipas waynakunaq, erqekunaq hinspa mana kikinkumanta kausay atiqkunaq munasqankunata qhawayninku kanqa kay kamachiy willakuyninman hina.
2. Suyukunan "indígenas" aswan allinkunata ruwananku, ayllu llaqtakunawan kuska, "indígenas" nisqa warmikuna hinaspa erqekuna allin rikusqa kanankupaq rantinkaspa mana muchuchisqa nitaq t'aqasqa kanankupaq.

23 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi aswan ñaupaq mayqen kausayninku nunayninku ñaupaqman churayta caimán hina wiñayta maskhanankupaq. Aswantapuni "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunan "programas de salud" nisqa qhali kaynanpaq, wasin kayninpaq, musiy hinaspa runamasinwan kausayninkupaq llank'aysikunanku yanapachikuspa llak'aq kamayoc wasikunawan.

24 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi kikinkuq hanpinkuman, hinaspa qhalí kayninpaq imaymana ruwayninkunapas, chaypin kallantaq Hanoi kuna ruwakunanpaq sach'a, mallki, qoranku hinaspa antankuna waqaychaynin. "indígenas" nisqa ayllu llaqta Runakunaq allaukantaqmi mana t'aqasqa imaymana yanapayman chaymantapas hanpikuykunaman qhali kananpaq haykuyta.
2. "Indígenas" nisqa Runakunaq allaukanmi aswan allín kurkun hinaspa yuyaynin qhali kayninkuman. Suyukunan imaymanata ruwananku chika chikallamanta kay yuyal qelqapi churasqa hunt'akunanpaq.

25 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmni hap'iy hinaspa kallpachay nuna yuyayninta allpawan, panpawan, unuawan, mama qochakunawan hinaspa hukap qhepamanta pacha kausay kayninkunawan, chayman hina allin hamuq Runakunaq kikinpi yupanchanankupaq.

26 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukayoqmi allpankunaman, panpankunaman hinaspa Kausay kayninkunaman, qhepa kausaymanta hap'isqanku rayku, llank'asqa utaq hoq neray hap'isqakuna utaq allpasqa.
2. "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi allpankuna, panpankuna hinaspa kausaynin kayninkuna hap'iy, llank'ay, wiñachiy hinaspa qhawayman, qhepamanta kaqninku, hap'iyininku utaq llank'ayninku hinaspapas hoq neraypi kayninku kaqtin rayku.
3. Suyukunan rantinkananku reqsiyninkuta hinaspa chay allpakuna, panpankuna hinaspa Kausay kayninkuna paqtachaywan qhawasqa

kanankupaq. Chay reqsiyqa yupanchananmi qhepa kausayninkuta chaymantapas "indígenas" nisqa ayllu llaqtakuna allpan hap'iyinkutapas.

27 Patmi

Suyukunan ayllu suyukunawan kуска kamananku hinaspa paqtayta churananku, k'apaq, qespisqa, mana sayapakuspa, ch'uya qhawaypi allín reqsisqa kamachiykuna, qhepa kausayninku, ruwayninku hinaspa allpa hap'iyinkumanta reqsiqa kananpaq, " indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanku allpa, panpa hinaspa kausay kayninku reqsin hinaspa paqtaypi qoykuna, qhepamanta kayninku kaqtin rayku. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi kay ruwaykunapi llank'ay.

28 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allpanku, panpanku kausay kayninkuna qechusqa kaqtin allaukanmi chaninchasqa kanankupaq, imaymata ruwaspa chay allchasqa kanankupaqpas, sichus mana atikuqtintaq paqtachaypi, mana tijrakuspa, k'apaqpi qolqepi kutichiyta, qhepa kayninku, hap'isqanku utaq tiyasqanku kasqa rayku.
2. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allpanku, panpanku kausay kayninkuna qechusqa kaqtin allaukanmi chaninchasqa kanankupaq, imaymata ruwaspa chay allchasqa

29 Patmi

1. "indígenas" ayllu llaqtakunaq allaukanmi kausay kayninku, allpa, panpa hianspa Kausay kayninku ruruchiynin, waqaychaynin. Suyukunan ruwaykunatapas churanan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakuna paqtachaywan qhawasqa kanankupaq.
2. Suyununan cheqaq hunt'ana kamachiykunata ruwaykunatapas churanan mana "materiales leligrosso" (sic.) nisqa miyukuna "indígenas" nisqa ayllu llaqta allpapi qespiypi mana munashiaqtinku hinaspa allin willasqa mana kaqtinku churaytapas utaq horqoytapas.
3. Suyukunapas hunt'ana ruwaykunata rantikananpaq churananku, ima munasqaqman hina, qhawaspa, "indígenas" nisqa ayllu llaqta chay miyu rayku onqosqa kaqkunatan qhaliyanankupaq "programas" nisqakunata llank'ananku hchay (sic.) llaqta ñak'ariqkuna Hanoi chaskinankupaq.

30 Patmi

1. Manan atikunchu auqanakuq kallpaq ruwaykuna l "indígenas" nisqa ayllu llaqta allpankunapi, panpankunapipas llank'ayta, cishaqa atikunmansis sichus "interés público" nisqa lapa suyuntin allin kayninpaq cheyqa, atikullanmatansci sichus "indígenas" nisqa llaqtayuna rimayanakuspa ay6niypi (sic.) allpanku utaq panpakuta qonankupaq.

2. Suyukunan tapunanku "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunata, sichus allpanku, panpanku auqanakuq runakunaq ruwayninku llank'anankupaq qoyta munankuman nanazas cheyta.

31 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi, allinkachiy, qhaway, amachay hinaspa kayninku wiñachiy, chaymantapas qhepa yachayninkuta, qhepa yachaytarpuyinkuta hinaspapas yuyal yachayniyoq yachayninkuta chaypin kashian runankuna," recursos genéticos" nisqa wiñay runa kayninchispaq, mujukuna, hanpikuna, qorakunamanta hinaspa lliu (sic.) uywakunamanta yachayninkuna, simi rimaykuna, harawi qelqakuna, qelqakuna, qhepa pujllaykuna, hinaspa "artes visuales e interpretativas" nisqa munay qhawariykuna hinaspa t'ijray atiykuna. Allinchayta hinaspa wiñachiyta yuyay kayninkuta yachaytarpuyinkumanta, qhepamanta pacha reqsiyninkuta hinaspapas qhepa yachaytarpukunatapas.

2. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunawan kuskan, suyukuna allin ruwaykunata llak'ananku allaukankuna paqtachasqa kananpaq.

32 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi allpanku, panpanku hinaspa (sic.) imaymanna kausayninku wiñananpaq imaymana ruwaykuna llank'ay.

2. Suyukunan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunata ch'uya sonqopi aninkunanku hinaspa tapunanku ima mana allin yuyayninkuta allpankunamanta, panpankunamanta hinaspa Kausay kayninkumanta, aswantaqa wiñayninkumanta, llank'ayninkumanta utaq anta kayninkumanta, ununkumanta utaq hoq wakinkuna horqoymantapas.

3. Suyun allinta yuyaykuspa paqtaywan k'apaq kaywan chay ruwaykunamanta allchanaku, ichaqa ima ruwaykunatapas llank'anallakutaq manaña chay kausayninku miyusqa kasqan rayku ñak'arinankupaq, musiyinkupi, runa kausayninkupi utaq nuna kayninkupi.

33 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi kikiyku utaq kaynin tukuy kausayninkuman hinaspa qhepa kayninkuman hina. Ichaqa mana chayraykuqa mayqen suyupi llaqtachakuyta munanqin pipas har'ayta atinchi.

2. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi kamayoq llak'ay wasinkuna imayna llank'ananta ichaqa ima ruwayman hinallapuni.

34 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi allinkay, wiñachiy hinaspa allinchay kamayoq llank'ay wasinkunata qhepa kausayninkuman, ukhu nuna kayninkuman,

qhewa kayninkuman, ruwayninku, pasaq ruwayman hinaspa paqtachaypi qhewa kausaykuna utaq paxtachaykuna kaqtin, hawa llaqtakunaq pachantin llaqtakunaqpa runan allin kausayninpaq hatun kamachiyman hina.

35 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi runakuq ruwayninta kamachiy sapanka ayllunkuman hina.

36 Patmi

1. "Indígenas" nisqa Aylli llaqtakunan, ichaqa aswan t'aqasqa kaqkuna hawa suyuq llaqt'akuna patanku rayku, allaukayoqmi allinkachayman hinaspa wiñachiyman, tupanakuykunata, rimanakuykunata hinaspa ayninakuypi llank'aykunata, chaymanmi yapakun nunanku wiñayninta, kausaytarpuyninku, llaqta kamachiyninku, musiyininku hinaspa runa kausayninku, kikin llaqtankunawan utaq hoq patanpi llaqtakunawan.
2. Suyukunan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunawan kuska, allin ruwaykunata llak'ananku allaukankuna paqtachasqa kananpaq.

37 Patmi

1. "Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi hawa suyukunawan qelqa rimanakuy, kuska yuyaykuna hinaspa hukaq allchaykunapas rimasqa chay suyukunawan utaq qhatiqninkunawanpas, reqsisqan kananku, qhawasqa hianspa ruwasqa chaymantapas Suyukunan yupanchananku chay hawa suyukunawan qelqa rimanakuy hinaspa allchaykunatapas ruwayninkuman hina.
2. Kay "Declaración" nisqa manan "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunapaq mana allin kausayninpaq imapas kanmanchu chay allaukanmi hawa suyukunawan qelqa rimanakuy, kuska yuyaykuna hinaspa hukaq allchaykunapas.

38 Patmi

Suyukuna. "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunata tapunank, ima ruwaykunatapas, kamachikunatapas, kay "Declaración" nisqa kamachikuna hunt'akunanpaq.

39 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq allaukanmi Suyukunaq qolqewan yanakayninku hinaspa yachay llank'aqkunawanpas hinaspa " Cooperación Internacional" nisqa hawa yanapaqkunawan.

40 Patmi

"Indígenas" nisqa ayllu llaqtaq allaukanmi sichus ima maqanankuykunapi paqtachay ruwaykunan ruwakunan Suyukunaq utaq hoq runakunaq kamachiman

hina, hinaspa osqaymi yachakunanchay maqanakuyanta hayratata, hinaspapas ima muchuy ñak'arisqankumatapas allchaykunatapas. Chay mirarakunapin qhawakunan "indígenas" nisqa qheqa kausayninkuta hinaspapas hukaq hawa suyukunaq kamachiyninkuta hinaspapas pachantin llaqtakunapa runaq allin kananpaq kamachiytapas.

41 Patmi

Kamayoqkuna hinaspa kamachiqkuna "Naciones Unidas" ninsqa hatun kamachiy willakuykuna hinaspa hoq kamachikuqkunapas, kallpachananku kay kamachiyta, mañakuq purispa chay "cooperación financiera y asistencia técnica" nisqa yanapaqman. Chaypaqmi ruwaykuna "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunapas kуска chaykunawan llank'ananpaq yuyananku.

42 Patmi

"Naciones Unidas" nisqa kamayoqninkuna, yapasqa "Foro Permanente para las Cuestiones Indígenas" nisqa llank'aqkuna hianspa hukaq kamachiqkunapas, kikin llaqtapi, utaq Suyukunapi, llank'ananku kay kamachikuna hunt'akunapaq hianspa allin qhawasqa kay "Declaración" nisqa kananpaq.

43 Patmi

Kay "Declaración" nisqa reqsisqa willakuykunan aswan huch'uy kamachiykuna kanku" indígenas" nisqa teqsimuyupi ayllu llaqtakunaq allin kausayninkupaq.

44 Patmi

Llapan allaukakuna hinaspa qespi kayninkunan kay "Declaración" nisqa willakuypi rantinkanku "indígenas" nisqa ayllu llaqta warmi kikin kananpaq.

45 Patmi

Manan ima kay "Declaración" nisqa kamachiypi churasqataqa "indígenas" nisqa ayllu llaqtakunaq mana allin kausayninpaq hinallataqmi khunan kaman allaukankupipas hinaspa hamuq kausaypipas.

46 Patmi

1. Manan ima kay "Declaración" nisqa kamachiypi churasqataqa mayqen Suyutas, llaqtapas, runa huñuytas utaq sapan runatapas munayninman hina "Carta de las Naciones Unidas" nisqa willakuyninman ruwanmanchu, hinaqa manan atinchu sarunchayta, chikanta nitaq asllatapas k'apaq allpan utaq "política de los Estados soberanos e independientes" mana muchuchisqa kausaninkumanta.
2. Kay "Declaración" nisqapi willakuykunapiqa, yupanchakunqan qespiqa llapanpa imayna kay allauka. Ichataqmi kay "Declaración" nisqa willakuypi

churasqaqa kanan kamachiyman hina hinaspapas ruwayninmi kanan haya Suyukunaq runaq allin kananpaq hatun kamachiyman hina. Kay saywachaykunaqa mana t'acaqpaqchu ichaqa qhawasqana kananwakinpa allaukankuna hinaspa qespiyninku rantiskasqa kananpaq hinaspapaq hunt'anapaq paqtachaypi aswan llapan runaq allin kausaynipaq.

3. Kay "Declaración" nisqa willakuyqa t'ijrakunanmi paqtachay ukhupi, llapa llaqtaq qhawayninpi, yupanchaspa runaq allin kananpaq hatun kamachiyta, k'apaqpi, mana t'aqaypi, allín paqtachay ruwaypi hinaspapas allin iñiypi.

(1) Véase la Resolución 2200 A (XXI). anexo.
(2) A/CONF.157/24 (parte 1). Cap. III

